

Statens fastighetsverk
Box 2263
103 16 STOCKHOLM

Beslut

Datum 2021-04-27
Dnr RAÄ-2021-648

Ändring av skyddsbestämmelser för det statliga byggnadsminnet Dalby kungsgård, Dalby 60:1, Lunds kommun, Skåne län

Riksantikvarieämbetet beslutar med stöd av 6 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen att skyddsbestämmelser enligt bifogade handlingar ska gälla för Dalby kungsgård.

Redogörelse för ärendet

Enligt beslut av regeringen 2021-01-28 har byggnadsminnet utökats till den omfattning som framgår av bifogade handlingar.

Riksantikvarieämbetet upprättade ett förslag till ändring av skyddsbestämmelserna som 2021-02-17 remitterades till den förvaltande myndigheten Statens fastighetsverk som tillstyrker förslaget. De synpunkter som framförts har beaktats och inarbetats i föreliggande förslag.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa efter föredragning av handläggaren Jan Karlsson. Även enhetschefen Solveig McKenzie har varit med om den slutliga handläggningen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

Riksantikvarieämbetet

Box 1114
621 22 Visby
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090

Bilaga:

Skyddsbestämmelser

Kopia till:

Länsstyrelsen i Skåne län
Regionmuseet
Lunds kommun
RAÄ/Bebyggelseregistret

Skyddsbestämmelser för det statliga byggnadsminnet Dalby kungsgård, Dalby 60:1, Lunds kommun, Skåne län

Det statliga byggnadsminnet Dalby kungsgård omfattar hela fastigheten Dalby 60:1 fördelat på tre olika skiften. Byggnadsminnets avgränsning framgår av de skrafferade områdena på bilaga 1.

I byggnadsminnet ingår följande byggnader, se bilaga 2:

M606001 Mangårdsbyggnad
M606002 Häststall
M606003 Magasin (södra längan)
M606004 Flygelbyggnad (södra längan)
M606005 Verkstad (södra längan)
M606006 Ladugård (västra längan)
M606007 Gamla ladugården
M606008 Maskinhall
M606009 Svinhus
M606010 Traktorgarage
M606011 Nya arbetarbostaden

Följande skyddsbestämmelser ska gälla för byggnadsminnet:

1. Byggnadsminnet i sin helhet ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Det innebär att ett aktivt jord- och skogsbruk bibehålls inom byggnadsminnet i den mån eventuella föreskrifter för naturreservat eller motsvarande inte föreskriver annat. Förhållandet mellan jordbruksmark och skog bibehålls i möjligaste mån och får en hållbar utveckling, så att spåren efter historisk markanvändning och äldre bebyggelse bevaras och tydliggörs. Högväxande fleråriga grödor eller andra odlingar, till exempel salix eller skog, får inte planteras på jordbruksmark.
2. Området som hör till gårdsbebyggelsen ska vårdas och underhållas på ett sådant sätt att dess utseende och karaktär bevaras. Området får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Inom området får inte vidtas sådana åtgärder med mark och vegetation som minskar områdets kulturhistoriska värden. Områdets topografi, vegetativa struktur, vägar, bäckar, vegetation såsom alléer, trädader, trädgrupper, enskilda större träd, planterade buskar och häckar får inte ändras.
3. Byggnaderna ska vårdas och underhållas på ett sådant sätt att deras utseende och karaktär bevaras. Vård och underhåll ska utföras med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart.
4. Byggnaderna får inte rivas, vare sig i sin helhet eller i delar, flyttas, byggas om, byggas till eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
5. I byggnaderna 1-4, 6-7 och 10-11 får inte stomme som är tillkommen före 1950 rivas, byggas om, ersättas med andra material eller göras ingrepp i. För

byggnaderna 4, 6-7 och 10-11 medges undantag från förbud mot ingrepp i stomme för håltagning upp till 30 mm i diameter, förutsatt att detta inte sker på kulturhistoriskt värdefulla ytskikt. Ingreppen får inte göras bredvid varandra.

6. I byggnaderna 1-4 och 6-7 får inte planlösning som är tillkommen före 1950 ändras. Huvudbyggnadens planlösning med korsgången i bottenvåningen är speciellt skyddsvärd.
7. I byggnaderna 1-4 och 6-7 får inte fast inredning tillkommen före 1950 ändras eller göras ingrepp i. Invändiga ytskikt får inte tas bort, övermålas, övertäckas eller på annat sätt förändras. Även invändigt underhåll ska utföras med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart och med sådan varsamhet att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Utvändiga ytskikt får inte tas bort, övertäckas eller på annat sätt förändras.

Om det finns särskilda skäl får, enligt 7 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen, byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Ansökan om tillstånd till sådan ändring lämnas på en särskild blankett till Riksantikvarieämbetet.

Begreppsförklaringar

Med *mark* avses den jord som omger byggnaderna med eller utan beläggning och anlagd växtlighet.

Med *jordbruksmark* avses åker, äng och hagmark.

Med *vegetation* avses trädader, trädgrupper, enstaka större träd, planterade buskar, häckar, gräsmattor och perenner.

Med *trädgrupper* avses medvetet anlagda grupper av träd av samma art.

Med *vegetativ struktur* avses växtlighetens uppbyggnad, sammansättning och disposition.

Med *vård av vegetation* avses sedvanliga vårdåtgärder såsom hamling, kronreducering och beskärning av träd och skötsel annan växtlighet. Dessa åtgärder omfattas inte av tillståndsplikt.

Med *topografi* avses terrängens fysiska form med höjdskillnader.

Med *vård och underhåll av byggnader* avses åtgärder för skötsel som behövs för att vidmakthålla en byggnads tekniska egenskaper och utseende. Underhåll avser både arbeten som måste göras vid upprepade tillfällen och speciella åtgärder som ska hålla byggnaden i gott tekniskt skick. Till underhåll räknas inte åtgärder som tillför en byggnad nya egenskaper, till exempel en ny kulör. Exempel på underhållsåtgärder är: ommålning, putslagning, lagning av tak och utbyte av skadade delar, dock inte omläggning av hela takytor eller omputsning av hela byggnaden.

Med *material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart* avses material och metoder som ursprungligen användes när en byggnad eller byggnadsdel uppfördes. I de

delar av byggnadsminnet där kulturhistoriskt relevanta material fortfarande används får dessa inte ersättas med andra material. Med metoder avses bland annat bearbetning av trä och applicering av puts och färg.

Med *stomme* avses byggnadens konstruktiva/bärande delar såsom bjälklag, balkar, pelare, valv, takstolar, bärande ytterväggar och bärande innerväggar, murar, murstockar och grundkonstruktioner. Till *stomme* räknas inte de ytskikt som finns på bärande konstruktioner, till exempel putslager, färgskikt och golvmaterial. Med undantagna mindre ingrepp upp till 30 mm i diameter avses genomgående håltagningar för ledningsdragningar och uppfästningsanordningar.

Med *planlösning* avses det sätt rummen eller utrymmen i en byggnad är fördelade och belägna i förhållande till varandra. Med *förändring* avses till exempel rivning av väggar, trappor, upptagning eller igensättning av dörröppningar, ändring av kommunikationsvägar, rumsformer och rumsvolymer samt delning av rum med väggar eller bjälklag.

Med *fast inredning* avses det varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna. Fast inredning omfattar till exempel dörrar, fönster, lister, taklister, paneler, golvbeläggning, trappor och räcken, eldstäder och kakelugnar.

Med *ytskikt* avses samtliga lager av färg, tapeter, puts och även obehandlade ytor, såväl kända som okända, dolda och synliga, interiört och exteriört.

Uppllysningar

Fornlämningar inom byggnadsminnet skyddas i förekommande fall enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Länsstyrelsen i Skåne län är tillsynsmyndighet enligt kulturmiljölagen och prövar tillstånd till ingrepp. Åtgärder, även tillfälliga, vid och i anslutning till fornlämning som ändrar byggnadsminnets karaktär är också tillståndspliktiga enligt förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen.

För Dalby Söderskogs nationalpark och Dalby Norreskogs naturreservat finns fastställda skötselplaner. Vid planering av åtgärder måste avvägning ske mellan dessa planer och det statliga byggnadsminnets skyddsbestämmelser så att såväl natur- som kulturmiljövärden beaktas.

Kulturhistorisk värdebeskrivning

Dalby kungsgård representerar en viktig del av kulturarvet, sett ur ett såväl lokalt, regionalt, nationellt som skandinaviskt perspektiv. Fastigheten med gårdsbebyggelse, åkermark och hagmark utgör en välbevarad historisk enhet med lång hävd. Det finns ett starkt kulturhistoriskt samband mellan bebyggelsen på gården och dess omgivning. Gårdens historia sträcker sig tillbaka till vikingatid och den har idag ett levande jordbruk med tusenårig kontinuitet.

Arkeologiska utgrävningar har visat att en vikingatida hallbyggnad, sannolikt en del i en kungsgård eller storgård, har funnits på platsen söder om magasinet. Ytterligare fynd på

samma plats och i närområdet befäster att Dalby kungsgård redan under vikingatiden har utgjort ett maktcentrum.

På Dalby kungsgård har påträffats rester efter en tidigmedeltida kungsgård strax söder om den befintliga kungsgården. Denna anläggning uppfördes kring mitten av 1000-talet, ungefär samtidigt som Dalby kyrka uppfördes. Kungsgårdskomplexet kvarstod fram till sekelskiftet år 1300. Magasinet utgör troligen en rest från den tiden, och utgjorde då kungsgårdens norra länga.

Dalby kungsgård utgjorde en del av den danska kungens privata gods, patrimoniet. Endast de viktigaste kungsgårdarna ingick i dessa, vilket innebar att de nyttjades exklusivt av kungen och även gick i arv inom kungsläkten.

Kungsgården har fungerat som kungsgård både för den danska och svenska kronan. Gårdens markanvändning, arrondering och bebyggelse är ett levande exempel på statens historiska gods- och förvaltningspolitik över tid. Ägorna har tillhört kungsgården under en mycket lång obruten tidsperiod. Storleken på ägorna markerar gårdens dominerande särställning.

Jaktparken, med möjligt ursprung i de medeltida Dalby Söder- och Norreskogarna, har tillsammans med hagmarken sannolikt utgjort en medeltida jaktpark för kungen och hans hov. Forskning talar för att området skulle kunna utgöra resterna av Skandinavians tidigaste hjortpark.

Den kompletta medeltida anläggningen Dalby kungsgård utgör som helhet en miljö med mycket stort värde som speglar det medeltida gårdskomplexet där kungsgården, hästhagarna, och jaktparken i Dalby Söderskog ingår. Kungsgårdens ägor, och i synnerhet Norreskogen med hagmarken, rymmer ett omväxlande landskap som är rikt på värdefulla naturmiljöer.

Gården har en lång tradition av hästhållning. Redan under medeltiden finns belägg för att kungen höll sina hästar på markerna till Dalby kungsgård. Från åtminstone 1600-talet och fram till 1800-talets början bedrevs kungligt stuteri på gården. Att gården ännu brukas som hästgård utgör därför ett mycket stort värde. Häststallet och hagmarken i Dalby Hage visar på detta.

Den levande miljön, att gården fortfarande i en obruten kedja brukas, utgör ett mycket stort värde i sig. Det vardagliga bruket av gården innebär även att byggnaderna i stort, samt i viss mån mark, har undslupit stilhistoriska renoveringar. Gårdsmiljön präglas av det aktiva jordbruket.

Dalby kungsgårds långa historia manifesteras av de välbevarade byggnaderna. Byggnaderna speglar utvecklingen från medeltidens klosteranläggning till dagens aktiva jordbruk.

Häststallet berättar om gårdens långa kontinuitet av hästhållning. Såväl exteriör som interiör, där delar av den äldre inredningen finns kvar, är av särskilt värde. Lämningarna av klosteranläggningen från 1200-talet, där huvudbyggnadens planlösning med korsgången i bottenvåningen finns bevarade, är av stort värde. Klostergården är bevarad som en öppen plats. Magasinet uppfördes troligen under 1100-talet som den tidigmedeltida kungsgårdens norra länga. Byggnaden är en mycket viktig exponent för den tiden.

Den bevarade arbetarbostaden berättar en viktig historia om driften av gården. Gården har haft ett stort antal arbetarbostäder till anställda under gården. Idag återstår enbart den nya arbetarbostaden.

Kort historik och beskrivning

Platsen för Dalby kungsgård har varit bebodd sedan mycket lång tid tillbaka. Området är rikt på lämningar från bronsåldern och framåt. Den tidigaste kungsgården låg strax väster om kyrkan och kan dateras till mitten av 1000-talet. Det kvarstående magasinet har sannolikt utgjort denna gårds norra länga.

Kungsgårdarna var vitala för den danska kungamakten, då de försörjde kungens ambulerande hov. Gårdarna erbjöd mat och hushållning, men fyllde även en viktig funktion för djurhållning av kungens och ridderskapets hästar. Det fanns ofta hjorthagar i anslutning till kungsgårdarna som sörjde för kungen och hans följes jakt. Dalby hage är med all säkerhet ett sådant område, där vissa delar brukades som betesmark för kungens hästar.

Dalby kungsgård var en del av patrimoniet, det vill säga kungens privata egendom och hade en mycket betydelsefull ställning bland de kungliga godsens runt om i landet. Kung Harald Hen begravdes 1080 på platsen vilket belyser Dalby kungsgårds position.

När kristendomen etablerades i Danmark blev Dalby biskopssäte och den tidigmedeltida kungsgården uppfördes. När biskopen senare flyttades till Lund tillsattes istället en kyrklig förvaltning av kungsgården, som lade grunden till klosterverksamheten. Invid kyrkan uppfördes en ny kungsgård som inrymde klostret. Anläggningen stod färdig kring mitten av 1300-talet, och dagens huvudbyggnad utgjorde västra längan. Häststallet uppfördes troligen som en förlängning av gårdens norra länga. Den gamla trädgården och klostergården är också bevarade från den tiden.

Under klostertiden var Dalby kungsgård ännu i den danske kungens ägo, även om han i perioder använde platsen mindre frekvent. Augustinerklostret hade rätt att disponera gården och byggnaderna. I huvudbyggnaden fanns rum för kungens eget användande.

Genom reformationen som ägde rum 1530 i Danmark, upphörde klosterverksamheten i Dalby. Vid denna tid förstördes sannolikt många av de dokument som beskriver gårdens äldre historia. Efter reformationen tillföll förläningen av Dalby till adelsmannen Anders Bille.

När Skåne blev svenskt 1658 utsågs Dalby kungsgård till kungligt stuteri och förläningen tillföll en svensk adelsman.

Under 1700-talet fick gården sin nutida disponering, med ett större kringbyggt gårdsrum väster om huvudbyggnaden. Skiftesreformens genomförande 1768 innebar att markerna samlades i större sammanhängande ägor.

Det kungliga stuteriet blev kring sekelskiftet år 1800 statligt och gården expanderade, då flera nya ekonomibyggnader som logen, ungdjursstallet och huggboden uppfördes.

1900-talet innebar att gårdens självhushållning minskade till förmån för ett modernare jordbruk. Fortfarande hade hästaveln en central roll på gården, men drevs privat genom arrendatorerna. Ytterligare ekonomibyggnader och flera arbetarbostäder uppfördes under

perioden. Efter avstyckningar tillhör dock inte de flesta arbetarbostäderna kungsgården idag. Även andra avstyckningar från markerna har gjorts under 1900-talet. Ett större skifte norr om huvudmarkerna har dessutom lagts till kungsgårdens markinnehav i modern tid. Detta skifte har även tidigare legat under kungsgården.

Dalby Söderskog avsattes som Skånes första nationalpark 1918. Resterande Dalby hage, som sedan 1979 utgör naturreservat, är fortfarande en del av kungsgården.

Dalby kungsgård ligger strategiskt på en höjd och överblickar det nedanförliggande landskapet. Kungsgården ligger centralt placerad i byn och gårdsbebyggelsen ligger tätt samlad. Byggnaderna är av varierad ålder, från tidig medeltid till sent 1900-tal. Bebyggelsen är samlad kring en gårdsplan. Uttrycket är sammanhållet, gråstensmurar och faluröd brädpanel dominerar fasadmaterialet. Huvudbyggnaden har liksom kyrkan en vitputsad fasad.

Ägorna sträcker sig rakt ut mot väst i en kilform från gården. Mot norr sluter en modernare utbyggnad av byn an mot ägo gränsen. Marken utgörs av stora odlingsfält av modern rationell karaktär. I norr finns det tillhörande naturreservatet Dalby Norreskog med betesmark. Områdena har en ålderdomlig karaktär avseende indelning och innehåll.

Dalby kyrka och kungsgård ligger tätt inpå varandra, vilket speglar den historiska anläggningen. Tomtgränsen löper i den smala gränden mellan byggnaderna. En strävpelare från kyrkan förbinder den ännu fysiskt med kungsgårdens huvudbyggnad. Den gamla klostergården som ligger utmed huvudbyggnadens östra fasad ingår i kungsgårdsfastigheten. Norr om klostergården ligger den gamla trädgården. Den tillhörande parken rymmer ett stort antal hålträd med höga ekologiska värden. Likaså Dalby Norreskog och hage har mycket höga naturvärden.

Byggnader

Mangårdsbyggnad (001)

Huvudbyggnaden uppfördes som den fyrlängade klosteranläggningens västra länga. Den två våningar höga byggnaden murades i gråsten och tegel. Byggnadsarkeologiska undersökningar visar att huvudbyggnaden uppfördes etappvis. Troligen påbörjades byggnationen så tidigt som under mitten av 1200-talet och pågick till senmedeltid. Det är oklart om det idag finns bevarade delar från 1200-talet.

I byggnadens grund finns delar som är uppförda under 1300-talets första hälft. Då tog man till vara kvaderstenar, fyrkantigt huggna stenar, från den rivna tidigmedeltida kungsgården. Utmed huvudbyggnadens östra fasad löper den medeltida korsgången. Sex valv av sannolikt ursprungliga totalt tio är bevarade. Korsgången tros tidigare ha löpt omkring hela klosteranläggningens gårdsrum. Marknivån låg sannolikt lägre då, i höjd med golvnivån i korsgången.

Två spetsbågiga gotiska fönsteröppningar som kan vara ursprungliga återfinns på byggnadens östra fasad. Spår av liknande fönsterbågar syns på båda långfasaderna.

År 1388 brann klosteranläggningen, betydande delar av huvudbyggnadens murverk stod dock kvar och kunde användas vid återuppbyggnaden.

Byggnadens takstol har genom dendrokronologi daterats till åren 1510-1515. Under 1700-talets senare hälft byggdes taket om och fick sin nuvarande form. En teckning från mitten av 1700-talet avbildar huvudbyggnaden med bevarad medeltida utformning med trappstegsgavlar.

Huvudbyggnaden har tidigare varit sammanbyggd med kyrkans norra sidoskepp. Utgrävningar har visat att byggnadens södra gavel är uppförd senare än resterande murverk. Den nyare muren ligger innanför rester efter en ursprunglig gavelmur. Sannolikt har befintlig gavel tillkommit i samband med att kyrkans norra sidoskepp revs i mitten på 1700-talet. Vid denna tid genomfördes även omfattande ombyggnationer av huvudbyggnaden, då bland annat fasaderna putsades och målades gula.

Under en ombyggnad 1841 ledd av arkitekten C G Brunius, tillkom strävpelaren som förbinder kyrkan och huvudbyggnaden. Även huvudbyggnadens norra gavelparti är uppfört senare än resterande murverk och i ett annat läge än den ursprungliga muren. Förändringarna i det norra gavelpartiet kan förklaras med att huvudbyggnaden tidigare har varit förbunden med den norra längan i klosterkomplexet.

Byggnadens sockel var tidigare tjärad, vilket syns på äldre fotografier.

Huvudbyggnaden har fasader med vitkalkad slätputs. Exteriören påminner stilmässigt om 1800-talet, men med oregelbunden fönstersättning. Utmed takfoten finns en murad gesims med trappstegsmotiv. Västra långsidans fasad är tillbyggd med ett rödmålat vindfång från tidigt 1900-tal.

Östra långsidans fasad förstärks av nio strävpelare i vitputsat tegel som avtäcks med enkupiga tegelpannor. Södra fasaden är förenad med kyrkans norra fasad genom en kraftig strävpelare med båge. Strävpelaren i vitputsat tegel är avtäckt med enkupiga tegelpannor. Marken närmast byggnadens södra gavel är belagd med kullersten.

Fönstersnickerier på byggnaden är grönmålade, utformningen varierar något men de flesta är tvåluftsfönster med spröjs och tre rutor per luft. Samtliga dörrar är brunlaserade. Västra långsidans tillbyggda vindfång – huvudentrén - har rödmålade fönsterposter och brunmålade dörr.

Två gotiska omfattningsnischer finns bevarade på östra långsidans fasad och spår efter ytterligare två är synliga i putsen.

Taket är ett helvalmat säteritak. Taket är sedan 1942 täckt med röda enkupiga tegelpannor av fabrikat Veberöd. Taket var dessförinnan täckt med papp. Takfoten är täckt med två delvis överskjutande över varandra snedställda vitmålade brädor. Utmed taket löper en rödmålade takränna av plåt. Takåsen har tre skorstenar i murat rött tegel. Under tegelpannorna finns spån- och papptak bevarat. Vindfånget vid huvudentrén på östra fasaden är ett tegeltäckt säteritak.

Stommen är murad i gråsten och stortegel av medeltida format. Grunden utgörs av en mur i gråsten och tegel. Takstolen är till stor del förnyad. Rester av en äldre takstol med mittstolpar och snedsträvor finns i byggnadens södra del.

Häststallet är troligen en del av den medeltida kungsgården från 1200-talet och är sannolikt anlagt som häststall. Byggnaden utgörs idag av envåningsbyggnad i gråsten med fogar i kalkbruk samt inslag av tegel och sandsten. Ursprungligen utgjorde byggnaden sannolikt en tvåvåningslänga med halmtak.

Det är svårt att tolka och datera häststallets olika delar. Byggnaden har liksom magasinet genomgått många förändringar under årens lopp. Spår efter fönsteröppningar och murskarvar visar att byggnaden har uppförts i flera etapper. Flera medeltida fönster och portar, eller spår efter gotiska element, återfinns på fasaderna. Betydande delar av den norra fasaden tillhör tiden före branden 1388 och kan vara från 1200-talet.

En bild av häststallet, från mitten av 1700-talet, visar en tvåvåningsbyggnad med trappstegsgavlar, sannolikt en rest från byggnadens gotiska period. Ett syneprotokoll från andra halvan av 1800-talet beskriver att byggnaden då hade halmtak och nyttjades som fähus och drängkammare. På nordfasaden fanns även ett litet hemlighus. Byggnadens tak lades om under mitten av 1900-talet. Vid den tiden fanns en vällingklocka på takets östra spets.

Delar av den äldre stallinredningen finns bevarad. Stallet har fortfarande ett välbevarat kullerstensgolv.

Häststallets fasader är utförda i gråsten med fogar i kalkbruk, flera hörn helt eller delvis i sandsten. Inslag finns av medeltida tegel i storformat. Östra delen av längan, som troligen är en senare påbyggnad, har starka inslag av tegel. Övre delen av gavelröstena är klädda med lockpanel, målad i falu rödfärg.

Fönster- och dörrar i rödmålat trä har omfattningar i tegel. De flesta fönster är enlufts-fönster med varierande hängning, i norra fasaden finns även två sidohängda tvålufts-fönster. Alla fönster är indelade med spröjs i sex rutor. Norra långsidans fasad har fyra fönster med spår efter två gotiska spetsbågiga fönster. I väst återfinns två fönster, varav det ena är insatt i en medeltida spetsbåge med övre bågältet igenmurat med stortegel och kalkbruk.

Östra gavelfasaden saknar öppningar, men har spår efter en öppning med naturstensomfattning som kan ha utgjort en romansk portöppning. Västra gavelfasadens mittparti har en tegelomfattad äldre stickbågig portöppning med dörrar av stående brädor och bågformig avslutning uppåt.

På södra långsidans fasads västra del finns en i senare tid upptagen portöppning. Den yttre porten utgörs av dubbeldörrar, varav den ena är delad. Alla portar är utförda av rödmålade stående brädor. Ovanför finns en mindre portöppning till höskullen, en så kallad homeja.

Sadeltaket är täckt med röda enkupiga tegelpannor av fabrikat Veberöd. Under tegeltaket finns spån- och papptak bevarat.

Stommen är murad i tuktad gråsten. Hörnkedjor är uppbyggda av medeltida kvaderstenar och enstaka kvadrar ingår i murverket. Grunden utgörs av en gråstensmur.

Magasin (södra längan) (003)

Magasinet kan ha uppförts redan på 1100-talet och då utgjort den tidigmedeltida kungsgårdens norra länga. Magasinet och bryggghuset bildar tillsammans med huggboden, den nutida kungsgårdens södra länga. Magasinet används idag som förråd och garage.

Magasinet har sannolikt sitt ursprung i den tidigmedeltida kungsgården. Byggnaden skulle visserligen kunna vara uppförd med återvunnet byggnadsmaterial från rivningen efter en stor brand på 1300-talet. Men byggnadens placering, byggnadsdetaljer som fönster- och portöppningar talar för att det istället är en bevarad byggnad från den tidigmedeltida kungsgården.

Ett stort antal förändringar genom åren gör att längan är svår att datera idag. Byggnaden har drabbats av bränder vid ett flertal kända tillfällen under 1600- och 1800-talen. Endast delar av yttermurarna är ursprungliga. Stenen i dessa kan dock fastställas till medeltiden.

I murarna finns två fönsteromfattningar i romansk stil, rundbågigt murade tegelvalv med huggna stenar i fönsteromfattningen. Delar av omfattningarna är igenmurade i ovankant. I valven sitter spetsbågiga, gotiska fönster.

På södra fasaden, mitt emot den befintliga porten på nordfasaden, finns spår efter tidigare portöppningar. Öppningarna är idag igensatta med mindre gråsten. På insidan syns tydligt spåren efter en hög portöppning nära takfoten och nedanför denna, något förskjuten, syns spår efter ytterligare en öppning. Om magasinet har sitt ursprung i den tidigmedeltida kungsgården kan det förklara den äldre portöppningen. Mot söder låg vid den tiden kungsgårdens atrium, omgivet av en svalgång. Genom en portgång genom magasinet nåddes det annars stängda gårdsrummet.

Av en beskrivning från 1820-talet framgår att byggnaden, som då hade halmtak, användes till ”port, fårhus, hugghus m.m.”. Byggnaden verkar därefter ha förfallit. I syneprotokoll från andra halvan av 1800-talet beskrivs byggnaden som utdömd, men den underhölls och användes som redskapshus. Magasinet har också använts som stall och i modern tid som sädsmagasin, garage, utrymme för att krossa havre till hästfoder samt för höns.

Kring sekelskiftet år 1900 fanns en utbyggnad i form av ett öppet skjul utmed magasinets söderfasad. Takstolar och träbjälklag är troligen från 1800-talet liksom mellanväggar. Under 1950-talets början lades taket om med enkupigt tegel. Befintliga takfönster är sannolikt från samma tid.

Under 1994 och 1995 genomfördes en renovering av bland annat takstolar och fogar. Möjligen var det vid samma tillfälle som vissa fönster och portar byttes ut eller sattes igen.

Magasinet är uppfört i gråsten med fogar i kalkbruk samt inslag av stortegel kring fönster och dörrar, gavelrösten samt långsidornas övre partier. Hörnkedjor är i huvudsak av huggen sandsten.

Dörrar och fönster, panel och vindskivor är rödmålade. Inslag av stortegel finns i dörr- och fönsteromfattningar. Östra gavelfasaden saknar fönster- respektive dörröppningar. Norra långsidans fasad har tre portar med dörrar med smidda gångjärn, samt två mindre gluggar. Dörren på fasadens östra parti har stående brädor. Mitt på fasaden återfinns en stor portöppning med två dörrar av stående brädor.

På södra fasaden finns två medeltida fönster. Båda har yttre omfattningar av sandsten och tegel.

Taket är täckt med röda enkupiga tegelpannor av fabrikat Veberöd, med ett undertak av spån. Södra takfallet har takränna med två stuprör.

Stommen är murad i grovt tuktad gråsten. Hörnkedjor är uppbyggda av medeltida kvaderstenar och enstaka kvadrar ingår i murverket på den södra sidan. Grunden är byggd i sten.

Flygelbyggnad (södra längan) (004)

Platsen för dagens brygghus rymde redan under 1700-talet en byggnad som nyttjades för kokning av tvätt, ölbryggning och bak. Det äldre brygghuset uppfördes i slutet av 1600-talet eller under tidigt 1700-tal och utgjorde kungsgårdens södra länga. Någon gång mellan 1787 och 1813 revs denna korsvirkesbyggnad och ersattes av den byggnad som finns idag.

Det nya brygghuset uppfördes under 1800-talets senare hälft som en vitputsad tegelbyggnad i en våning med vind och källare. Byggnaden var ursprungligen längre och anslöt i öst till huvudbyggnaden i likhet med det äldre brygghuset.

1958 revs brygghusets östra del. Denna del utgjorde ett stort rum med invändig anknytning till övriga huset och utvändig entré från gårdsplanen. Den rivna muren ersattes med en ny gavelmur i tomtgränsen mot kyrkan, och det stora fönstret mot söder murades igen.

Under mitten av 1900-talet lades taket om med rött tegel. Dessförinnan hade taket varit klätt med tjärad papp. I slutet av 1980-talet genomgick byggnaden en renovering och byggdes om till bostadshus. Källaren rymmer idag kyrkans pannrum.

Brygghuset har fasad i vitkalkad slätputs. Gavelröstet i öster är klätt med brunmålad lockpanel. Den putsade sockeln är svartmålad liksom dörrar och fönstersnickerier. Tvåluftsfönster i trä med spröjs och tre rutor per luft. Norra fasaden har tre fönster samt en centralt placerad dubbeldörr klädd i liggande brädpanel. Dörren har ett överstycke med spröjsat glas.

Verkstad (södra längan) (005)

Huggboden är sammanbyggd med magasinets västra gavel. Byggnaden är sannolikt uppförd under 1800-talets första hälft, men efter 1828. Äldre kartor och syneprotokoll beskriver att det på platsen dessförinnan hade legat en loge i korsvirke som utgjorde gårdens västra länga, men som revs under 1700-talet.

Byggnaden har använts som huggbod, vedbod och under en period kring sekelskiftet år 1900 som svinhus. Under mitten av 1900-talet lades taket om med tegelpannor. Taket var dessförinnan papptäckt.

I samband med andra arbeten på kungsgården mellan 1994 och 1995 genomfördes en omfattande renovering av huggboden. Murarna var då helt deformerade, möjligen på grund av tyngden från tegeltaket. Vid renoveringen byttes hela takstolen ut och stora delar av murarna, fram för allt vid det sydvästra hörnet, murades om. Möjligen var det vid samma tillfälle som vissa fönster byttes ut.

Huggboden är uppförd i gråsten, fogad och delvis överdragen med kalkbruk. Gavelröstet på västra fasaden är klätt med röd locklistpanel. Hörnkedjor på byggnaden till största delen av sandsten.

Port och fönsteromfattningar, panel och vindskivor är rödmålade. Norra fasaden har en portöppning med två dörrar av stående brädor och gångjärn i smide. Intill porten finns ett fönster av modern typ. Västra gavelfasaden har ett litet fönster i röstets mittparti med tredelad ruta. Södra fasaden utgörs av en hel obruten gråstensmur och saknar öppningar. Östra fasaden är sammanbyggd med magasinet.

Taket är täckt med röda enkupiga tegelpannor av fabrikat Veberöd.

Stommen är murad med tuktad eller hel gråsten. Det sydvästra hörnet är delvis murat i kvaderhuggna stenar.

Ladugård (västra längan) (006)

Under andra halvan av 1700-talet uppfördes ett nytt stall till kungsgården. Byggnaden som är markerad på en karta från 1787 användes senare som loge. Även syneprotokoll från slutet av 1800-talet beskriver att byggnaden användes som loge och var inredd med ett loggolv för förvaring av otröskad säd.

Takkonstruktionen gjordes troligen om under tidigt 1900-tal. Mellanbjälklaget är borttaget och takstolarna ändrade så att de bärs av åsar som i sin tur bärs av snedställda stolpar som står på plintar innanför yttermurarna. Under taknocken löper en traverssskena. Sannolikt avser takkonstruktionen en ombyggnation av logen till en modern hissloge. 1948 lades taket om med tegelpannor. Logens tidigare takbeläggningar med spån och papp finns bevarat under pannorna. Under 1800-talet hade byggnaden halmtak, vilket sannolikt är dess ursprungliga takbeklädnad.

Utbyggnaden mot väst, omnämnd tröskboden eller magasinet, är en senare tillbyggnad med okänt årtal. Utbyggnaden syns på ritningar daterade 1948. Under mitten av 1900-talet var logen tillbyggd med ett mindre redskapsskjul i norr och ett vagnsskjul mot öster.

Loglängans fasader är utförda i gråsten, fogad och på en del ställen överdragen med kalkbruk. Hörnkedjor av huggen gråsten.

På norra gavelfasaden är övre delen av gavelröstet klätt med brädor på lock. Vid panelens bas löper en snedställd droppbräda. På västra långsidans mitt skjuter tröskboden ut, med brädklädda rödmålade fasader.

Portar, tröskbod, fönsterluckor, vindskivor och panel på gavlar är rödmålade. Portarna är målade med röd linoljefärg. I murverket finns flera smala gluggar för ljusinsläpp. Östra långsidans fasad har sex kvadratiska fönsteröppningar med omramning av brädor, försedda med korsformat järngaller med mittring. På fasaden återfinns även tre stora stickbågigt tegelomfattade portar med pardörrar av stående brädor och bågformad avslutning uppåt.

Tröskboden är försedd med fem fönster åt söder och sydväst (sannolikt flyttade från annan stallbyggnad) i goticerande stil med järnspröjsar och krönande bladverk. Tröskbodens västra fönster är av en modernare typ.

Byggnaden har ett sadeltak med röda enkupiga tegelpannor av fabrikat Veberöd. Tröskboden har ett valmat tak.

Stommen är murad med tuktad gråsten. Tröskboden har en korsvirkesstomme med utfyllnad

av ler- och halmblandning. Stengrund samt på tröskboden är murad grund av gråsten och tegel.

Gamla ladugården (007)

Någon gång kring sekelskiftet år 1800 uppfördes ungdjursstallet. Årtalet är inte fastlagt men byggnaden har tillkommit efter storskiftet 1786. År 1813 nämns byggnaden i en beskrivning som det nya stallet. Syneprotokoll från andra halvan av 1800-talet redogör för att byggnaden då innehöll 16 spiltor, fölhus, drängkammare och foderlada.

Kring sekelskiftet år 1900 moderniserades byggnaden. Bland annat sattes äldre dörrar igen och nya fönster sattes in. En ritning från 1903 visar en utbyggnad på gaveln mot norr. Utbyggnaden beskrivs som foderrum av korsvirke och råtegel, utvändigt brädbeklädd och med papptak.

Ungdjursstallets tak var ursprungligen lagt med halm. Senare byttes det till träspån, därefter tjärpapp och eternit som i mitten av 1900-talet ersattes av tegelpannor.

Vintern 1985 rasade en del av ungdjursstallets östra långsida, troligen orsakat av den tyngd tegeltaket utgjorde på murverket. 1995 påbörjades en renovering av byggnaden, då man återuppförde det raserade murpartiet. Man såg även över bjälklag och takstolar. Byggnadens bäge gavlar var tidigare prydda med stora fönsterpartier, dessa återuppfördes dock inte.

Byggnaden har fasader i gråsten fogad med kalkbruk. Fönsterposter, vindskivor och förekommande panel är rödmålade. Byggnaden har flera enkla brädportar och dörrar samt småspröjsade fönster i olika format, vissa igensatta med plåtskivor. Östra långsidans fasad har fem fönster. I östra fasadens mittparti finns en port.

Dörrar av stående brädor. Västra långsidans fasad har sex fönster. Alla dessa har en rutindelning med bredare mittpost och åtta rutor i vardera fönsterhalvan.

Norra gavelfasadens röste har ett större fönster med rutindelning i små kvadrater. Södra gavelfasadens röste har fyra sammankopplade fönster. I gråstenspartiet finns ett fönster med gråstensomfattning och stickbåge av tegel.

Byggnaden har ett sadeltak täckt med röda enkupiga tegelpannor av fabrikat Veberöd. Under tegeltaket finns spåntaket bevarat.

Stommen är murad i skalmursteknik med grovt tuktad eller kluven gråsten. Hörnkedjor i huggen gråsten. Grund i sten.

Maskinhall (008)

1915 uppfördes en ny ladugård. Byggnaden hade ursprungligen ett lägre och flackare sadeltak än idag. Utbyggnaden mot norr fungerade som mjölkrum. Tvärgående gödselgångar ledde ut genom portar till gödselstacken på sydsidan. Byggnaden hade småspröjsade gjutjärnsfönster och papptak. På vinden fanns ett höloft. Gavlarna var försedda med stora portar för inlastning av hö och dekorativt utformade tegelnischer. Ovanför tegelmurarna var fasaden brädklädd, dock var partiet lägre än dagens.

Under mitten av 1900-talet planerades en modernisering av byggnaden. Ritningar från 1940 visar en föreslagen utbyggnad av ladugården. En lång tillbyggnad med 44 nya bås samt

ytterligare fem boxar föreslogs ersätta den äldre utbyggnaden med mjölkkrum mot norr.

Förslaget hann dock aldrig genomföras. Vid en brand 1946 förstördes stora delar av byggnaden. Endast tegelmurarna återstod när man året efter återuppförde kostallet i sin nuvarande form. Det äldre tegelmurverket kunde återanvändas. Vid återuppbyggnaden höjdes taket betydligt. De äldre övre gavelpartierna i tegel ersattes av gavlar i trä. Portöppningarnas lägen tycks i princip överensstämma mellan den äldre och den nya byggnaden.

Idag är alla fönster och portar i trä grönmålade. Moderna portar av aluminium är röda.

På 1980-talet byggdes kostallet om till maskinhall. För att rymma de stora maskinerna revs mellanbjälklaget till den ovanförliggande logen. Konstruktionen stabiliserades genom nya pelare och dragjärn. Vid samma tid tillkom de moderna portarna utmed den norra fasaden. Utbyggnaden mot norr, som tidigare hade rymt mjölkkrummet, inreddes som huggbod.

Maskinhallens nedre del är murad i rött tegel i kryssförband. Den övre delen är klädd med slät panel målad med falu rödfärg.

Sadeltaket är belagt med vågiga asbetscementplattor, typ Eternit modell P8.

Stommen är murad i rött tegel, den övre delen har regelstomme. Gjuten betonggrund.

Svinhus (009)

Byggnaden uppfördes 1915 som en tegelbyggnad i ett plan inredd med bås för grisar och höskulle på vinden. På södra fasaden sattes fyra låga dörröppningar med luckor så att svinen kunde röra sig ut och in ur byggnaden, dessa är idag igensatta med rödmålad panel

I slutet av 1900-talet, då djurproduktion på gården hade förbjudits, nyttjades byggnaden istället som hönshus. Idag fungerar byggnaden som stall för hästar.

Fasader av rött tegel murat i kryssförband. Små fönster med gjutjärnspröjsar, åtta rutor per fönster och öppningsbar mittdel. Rödmålade brädportar med stickbågiga valv på gavlarna. Dörrar av stående brädor, rödmålade.

Sadeltaket är lagt med vågiga plattor av asbetscement, typ Eternit modell P6. Stommen är murad i tegel. Gjuten betonggrund.

Traktorgarage (010)

På 1950-talet uppfördes traktorgaraget som ersättning för det hönshus som rivits i tomtgränsen mot kyrkan.

Den nya byggnaden disponerades för att omfatta maskinhall, vagnsbod och traktorgarage. Efter en storm under vårvintern 2017 föll ett stort träd rakt över och skadade byggnaden. Takkonstruktionen mot öster återuppfördes och delar av fasaden muras upp igen. Taket lades samtidigt med nytt rött enkupigt tegel.

Östra fasaden är uppförd av omålad, oputsad betongsten. Västra delen är till viss del öppen och till viss del klädd med rödmålad slät träpanel.

Svartmålade brädportar, i västra delen skjutportar, i östra delen sidohängda portar. På östra gaveln finns två topphängda, rödmålade enluftsfinster i trä med vertikal spröjs.

Byggnadens östra del har en stomme murad i betongsten. Västra delen har en träkonstruktion. Gjuten betonggrund.

Nya arbetarbostaden (011)

År 1965 uppfördes Nya arbetarbostaden till en anställd på gården, den idag enda kvarvarande arbetarbostaden på Dalby kungsgård. Byggnaden utfördes ursprungligen med putsade fasader. Under slutet av 1900-talet tilläggsisolerades byggnaden och den fick sitt nuvarande utseende med vitmålad träpanel.

Envåningsbyggnad med källare i betong med och klädd med vitmålad lockpanel. Entrédörr mot norr, klädd med stående brun träpanel. Bruna enluftsfinster i trä. Flackt sadeltak belagt med svart papp. Stomme i betong och gjuten betonggrund.

